

26 septembrie 2023

Trei ansambluri de excepție în Festivalul George Enescu...

Text de Costin Popa

... s-au evidențiat în teritoriile preclasic și clasic la Ateneul Român. Mă refer la austriecii Cameratei Salzburg, la italienii din Il Giardino Armonico și francezii ce au format Les Arts Florissants.

Pentru primii, compozițiile de Haydn și Mozart au fost domeniile în care s-au simțit siguri, specializați și cultivați exemplar. Au debutat cu „Simfonia nr. 6 în Re major, Hob. I:6” – *Dimineața*”, parte a unor opusuri de tinerețe ale lui Haydn dedicate fazelor zilei și aveau să deschidă, după pauză, cu un „Do major, nr. 7, Hob. I:7 – *Amiaza*”. Structural, cele două lucrări seamănă, tempii mișcărilor sunt similari, față de formula cvadripartită a primeia un *Recitativo. Adagio* se adaugă între cele dintâi părți ale celeilalte, sugerând sorgintea italiană. Tocmai tempii au fost cei care au adus unda de modernitate a interpretării conduse de concertmaestrul virtuoz Gregory Ahss, prin alertețea lor față de obișnuinții provenind din barocul târziu, sursa de inspirație a lucrărilor haydniene timpurii.

Camerata Salzburg

Camerata Salzburg este o formație cu sunet consistent și instrumentiști exemplari. Mă gândesc acum la viorile mătăsoase, flautul vaporos sau la contrabasul care a primit din partea compozitorului solo-uri derulate impecabil.

În secțiunea mozartiană a programului, violonistul Kristóf Baráti a impresionat prin tonul maleabil, firul ductil de sunet delicat (o lecție!), simțirea artistică, dar și talentul virtuosistic în „Concertul nr. 3 în Sol major pentru vioară și orchestră, K. 216, *Strassburg*”.

Kristóf Baráti și Timothy Rideout

Punctul culminant al întregul program de după amiază s-a dovedit a fi „Simfonia concertantă pentru vioară, violă și orchestră în Mi bemol major, K. 364” de Mozart, în care lui Baráti i s-a alăturat un violist pe măsură, Timothy Rideout. Au alcătuit un cuplu de vis, omogen, cu sunet măiastru în care osmoza dintre cei doi a fost evidentă. Mișcarea secundă a simfoniei, *Andante*, cu culorile melancolice ale viorii, urmate imediat în aceleași nuanțe de violă, dialogurile dintre cele două instrumente, când triste, când suave au primit susținerea elocventă a orchestrei. Partea finală, *Presto*, a încununat o prestație fără reproș.

Giovanni Antonini și... grădina fermecată

Marele oratoriu „*Anotimpurile*, Hob. XXI:3” de Haydn a înnobilat o altă după-amiază. Publicul realmente fascinat a întârziat la Sala Palatului pentru concertul de seară. A izbucnit efectiv în urale prelungi deși mai erau cinci minute pentru drumul între cele două auditoriumuri. O atenționare pentru organizatori.

Ovațiile au fost dedicate faimosului ansamblu Il Giardino Armonico dirijat de nu mai puțin renumitul Giovanni Antonini, corului NFM (director artistic Lionel Sow) și soliștilor Anett Fritsch (Hanne, soprană), Maximilian Schmitt (Lucas, tenor), Florian Boesch (Simon, bas – bariton). Dintre instrumentiști, câțiva au provenit din Orchestra Theresia.

Antonini conduce ansamblul de aproape trei decenii și jumătate, preluându-l la patru ani după fondarea lui, un timp arhisuficient pentru a-l lucra intens, pentru a-i inocula specificitățile de repertoriu din secolele XVII, XVIII în care s-a specializat, cu sau fără instrumente originale.

La Ateneu s-a prezentat celebrul oratoriu, un *sumum* al stilurilor creațiilor inspiratoare anterioare baroce (Haendel) și clasice (Mozart), adăugate propriilor concepte componistice inovatoare. Astfel, Il Giardino Armonico a dovedit vigoare și claritate încă din

secțiunea *Primăvara*. Corul a expus narativ tema și a cântat omogen și nuanțat. *Vara* a debutat moale și catifelat, cu accente, corul a fost supus unor contraste de o forță, s-o afirm, beethoveniană, finalizată în pianissimo la finalul secțiunii. *Toamna* a adus delicatețe în orchestră. Corul s-a exprimat dinamic în chemări, iar alăturările vehement – în pofida unor mici neatenții. În finalul mișcării, odată în plus, vocilor coriștilor nu li s-au putut face reproșuri. Tabloul *Iarna* a lansat un ambient întunecat, de seară, povești de șemineu, dar încheierea prin corul final, un imn grandios prevestitor al reluării ciclului luminos al anotimpurilor... vieții, poate fi gândit spre eternitate, atât de eclatantă a fost încheierea.

Anett Fritsch

Comentariul a fost adus de cele patru personaje ce au consolidat și caracterul laic al opusului. Pe locul prim, iată o ierarhizare pe care n-am preferat-o niciodată dar o fac acum involuntar, o situez pe soprana Anett Fritsch, un glas liric, proaspăt, cu culoare „plină” de voce, cu sunete rotunde și strălucitoare, dar și flautate, delicate. Vocalizele acute au fost fluide. Început cu *Primăvara*, cântul instrumental s-a repetat și în secvența *Vara* (pianissime suspendate). Nuanțele și culorile s-au regăsit la fiecare pas, iar ușoarele agilități s-au arătat foarte bine executate. Împreună cu tenorul, în marele lor duo

din partea *Toamna*, o stare de emotivitate creativă i-a cuprins pe cei doi.

Florian Boesch a cântat cu autoritate și cu știință a rostirii recitativelor, o caracteristică dominantă pentru toți cei trei vocaliști, în toate intervențiile. A expus un timbru generos, un glas ductil în lejerități (*Primăvara, Vara*). Minunate au fost acele *mezzevoci* ale bas – baritonului în mișcarea *Iarna* și tenta apăsătoare pe care a dat-o în ultima arie.

Maximilian Schmitt a expus o frumoasă linie lirică „leicht” (ușoară, în *Primăvara*), devenită poetică într-un *lamento* limpede și subtil (*Vara*). Portativele ce i-au fost rezervate au devenit și mai pretențioase în secvența *Iarna* în care vehemența rostirii a alternat cu sunetele moi și agilitățile. Chiar o neașteptată acută a fost sigură și pătrunzătoare.

Giovanni Antonini

Giovanni Antonini este un spectacol. Stăpân pe partitură, agitat, ahil și mobil ca gestică și mișcare, dinamic în acțiuni, a condus cu tempi iuți, a indus sunete consistente și a pastelat măiestrit frazele muzicale. Orchestra a sedus prin omogenitate, la fel și corul căruia dirijorul i-a schimbat amplasamentul unor partide cu simplul scop de

a modifica coloristica de sunet în funcție de locul provenienței și, desigur, a direcționării către sală.

Oratoriul „Anotimpurile” de Haydn, o capodoperă într-o lectură pe măsură, datorată minunaților executanți ai unei „Grădini” nu numai „armonioase”, dar și fermecate.

Barochiștii lui William Christie...

... au revenit la Festivalul Enescu după doi ani în aceleași formații, „Les Arts Florissants” și „Le Jardin des Voix”, adică instrumentiștii și vocile rezidente din 2015 pe lângă Filarmonica din Paris. Conducerea muzicală îi aparține celebrului William Christie, fondatorul din 1979 al ansamblului „Les Arts Florissants” și care împarte din 2020 împreună cu Paul Agnew managementul Academiei „Le Jardin des Voix”, destinate tinerilor cântăreți.

De data aceasta francezii au prezentat „The Fairy-Queen, Z. 629” de Henry Purcell, o semi-operă cu premieră absolută în 1692, pe un libret anonim ce se dorea o adaptare a comediei shakespeariene „Visul unei nopți de vară”. Nu este important subiectul fantastic, stilul compozitorului este cunoscut, dar importantă este punerea lor în pagină pe scena Ateneului.

William Christie

A fost un spectacol de excepție creat de marele muzician care este William Christie și de regizorul – coregraf Mourad Merzouki. Da, muzică – teatru – dans în care savoarea barocului s-a îmbinat cu teatralitatea și mișcările coregrafice moderne mergând de la static (*lamento*-ul nr. 25 al sopranei, din actul al V-lea, de pildă) până la deplasări dinamice (scena Poetului beat din primul act etc.) și acrobații spectaculoase (actul al IV-lea), printre care se strecurau greu detectabile tușe clasice. Este un spectacol total și ar trebui notați dansatorii Companiei Käfig, Gwenaël Fiederer, Samuel Florimond, Anahi Passi, Alary Ravin, Daniel Saad, Timothée Zig, alături de desenatoarea costumelor Claire Schirck, autorul luminilor filtrate, mai bine zis al penumbrelor, Fabrice Sarcy. Ingeniozitatea mișcării este ea însăși o muzică iar îngemănarea celor două arte a devenit simbiotică.

După cum, trebuie menționați cântăreții Paulina Francisco (soprană), Georgia Burashko, Rebecca Leggett, Juliette Mey (mezzosoprane), Ilja Aksionov, Rodrigo Carreto (tenori), Hugo Herman-Wilson, Benjamin Schilperoort (baritoni), interpreți multipli ale celor 22 de personaje, toți stăpâni ai stilisticii vocalității baroce. În afara rezonanțelor plăcute, naturale, de glasuri, am remarcat cultura emisiei sunetelor *non-vibrato*, flautate, puritatea sonoră, frazările lungi și expresive în inflexiuni câteodată pigmentate de ușoare vocalize, tentele de culoare, rostirea cuvântului. Apropo, consilierul lingvistic pentru limba engleză a fost Sophie Daneman, regizoarea producției cu „Partenope” de Haendel din 2021 sub aceeași baghetă..

Multe dintre aceste virtuți, specifice orchestrei, se regăsesc în cântul celor 21 de componenți ai formației „Les Arts Florissants”. Alături de obișnuitele instrumente, găsim viola da gamba, flûte à bec, oboi taille, lăută, clavecin, orgă chiar. Un ansamblu de excepție pentru autenticitatea atmosferei de epocă.

„Les Arts Florissants”, „Le Jardin des Voix”, William Christie sunt oricând bineveniți la Festivalul Enescu.